

Til Stortingets næringskomité

Teknas innspill til representantforslag om et bærekraftig og langsiktig havbruk

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 100 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder. Teknas innspill er utarbeidet i samarbeid med medlemmer fra fagnettverket Tekna Havbruk og fiskehelse, hvor om lag 1900 medlemmer er tilknyttet.

Bakgrunnen for Teknas innspill er vårt engasjement i å sikre god dyrevelferd i den norske oppdrettsnæringen. Tekna har tidligere tatt til orde for et politisk taktskifte for å sikre næringens fremtid og en bærekraftig utvikling. Etter Teknas syn er feilslått å snakke om bærekraft i oppdrettsnæringen, dersom man ikke samtidig tar fiskehelsen mer på alvor. Tekna mener at næringen trenger nye regler som rammer oppdrettere med uholdbar dyrevelferd, og belønner dem som systematisk setter fisken i sentrum. God fiskehelse- og velferd er avgjørende for å lykkes med Norges ambisjoner om økt vekst innen oppdrettsnæringen.

Tekna støtter derfor representantenes forslag om å be regjeringen arbeide for et mer bærekraftig og langsiktig havbruk.

Nedenfor følger Teknas kommentarer på de konkrete forslagene som er fremmet av representantene.

1. Omlegging av trafikklyssystemet i havbruket

Tekna støtter representantenes forslag om å videreutvikle trafikklyssystemet med flere indikatorer. Tekna støtter forslaget om at man må iverksette tiltak som kraftig reduserer lus, rømming, eggutslipp og ressurser på avveie. Tekna mener likevel at et null-krav vil være uheldig. All erfaring tilsier at slike tiltak må iverksettes gradvis for å sikre forutsigbarhet for næringen, samtidig som at fiskehelsen blir ivaretatt i alle ledd av prosessen. Tekna frykter at et null-krav vil kunne presse hele næringen over på landbaserte anlegg. Dette vil kunne komme i konflikt med allerede pressede landarealer og ivaretagelse av biomangfold på land. Etter Teknas syn er heller ikke lukkede anlegg i sjø er godt nok utviklet til overta for åpne oppdrettsanlegg på nåværende tidspunkt.

Videre mener Tekna å innføre krav om umiddelbar nedskalering i et område med rødt lys, uten unntak, kan være uheldig. Tekna mener at selskaper som drifter forsvarlig i ett område med et generelt høyt nivå på lakselus, ikke bør straffes for andres forhold. Enkeltlokaliteter som har gjentakende utfordringer med høy dødelighet og dårlig velferd, bør kunne være aktuelle kandidater for nedtrekk.

Tekna mener at konkrete, målbare kriterier for lavere dødelighet knyttet til vekst vil være det viktigste virkemiddelet for å få til en forbedring i dagens vedvarende, og i flere tilfeller uholdbar, fiskevelferd i en del anlegg.

2. Krav om oppsamling av slam

Som konkludert i Havforskningsinstituttets risikorapport for norsk fiskeoppdrett¹, forårsaker utslipp av organiske materiale fra fiskeoppdrett som regel ikke negativ påkjenning på resipienten, utenom på et mindre utvalg lokaliteter med dårlig egnede strøm- og dybdeforhold. Tekna stiller seg derfor tvilende til om at kravet til oppsamling av slam er et treffende miljøtiltak på majoriteten av eksisterende oppdrettslokaliteter. Oppsamling av slam kan likevel minske miljøbelastning på lokaliteter som bidrar til dårlig bunnmiljø, og kanskje også muliggjøre økt produksjon i beskyttede fjordsystemer. Samtidig er vi positive til at oppsamling av slam i oppdrettsnæringen bidra til økt sirkularitet ved at verdifulle næringsstoffer ikke går tapt, men kan gjenbrukes til ulike nytteformål. Ved oppsamling og behandling av slam bør man etterstrebe teknologi som er energieffektivt og som gir slammet videre nytteverdi.

Tekna støtter forslaget om at regjeringen innen 2024 utformer en plan for hvordan alt slam fra oppdrettsanlegg skal samles opp og i en så stor grad som mulig nyttiggjøres.

3. Tilbaketrekking av tillatelser

Tekna mener at vilkårene for utdeling av konsesjonen må følges opp med mulighet for sanksjoner og inndragelse av konsesjon av forvaltningen. Tekna mener at tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø bør kunne trekkes tilbake dersom miljøkravene i trafikklyssystemet for havbruk brytes. Dersom et slikt tiltak skal lykkes fordrer det et regelverk med svært tydelige rammer. Det er for å begrense risikoen for at omgåelse av regelverket. En slik tilbaketrekning kan eventuelt bare skje for nye tillatelser der dette er kjent ved tildeling.

Tekna støtter forslaget om at regjeringen må føre strengere kontroll med oppfyllelse av tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø, slik at nye tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø kan trekkes tilbake dersom miljøkravene i trafikklyssystemet for havbruk brytes.

Som en forlengelse av dette, vil vi understreke viktigheten at et faglig sterkt og tilstedeværende Mattilsyn for å kunne ivareta fiskevelferden. Det er avgjørende med krav om at Mattilsynet er ute i felt for å i mer aktiv grad veilede, følge og ansvarliggjøre næringen. Dette ser vi på som helt avgjørende for å forbedre fiskevelferden. For å lykkes med dette er det viktig å stoppe den økonomiske nedprioriteringen av Mattilsynet som vi har vært vitne til over tid.

Tekna mener at dersom man skal lykkes med å forbedre og ivareta fiskevelferden må man sikre et faglig stekt og tilstedeværende Mattilsyn.

4. Overgang til maksimal tillatt utsett

For å sikre bærekraft i oppdrettsnæringen mener Tekna vi må ta fiskehelseproblemene på alvor. En overgang fra maksimalt tillatt biomasse (MTB) til maksimalt tillatt utsett (MTU) for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø vil være

¹ <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2021-8>

et viktig tiltak for å redusere dødeligheten og bedre velferden til oppdrettsfisken i merdene.

Tekna støtter forslaget om at regjeringen må gjøre nødvendige forskriftsendringer for å gjennomføre en overgang fra maksimalt tillatt biomasse (MTB) til maksimalt tillatt utsett (MTU) for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø.

5. Nye bærekraftige fôrråvarer

Tekna mener at Norge på sikt bør kunne bli selvforsynt på bærekraftig fôrråvarer. Dette vil kunne bidra til etablering av nye arbeidsplasser og samtidig redusere klima – og miljøbelastningen i næringen.

Tekna støtter forslaget om å be regjeringen legge fram tiltak for Stortinget for å øke produksjonen av nye bærekraftige fôrråvarer som ikke har en negativ effekt på miljøet til fiskeoppdrett i Norge, herunder blant annet ved bruk av Bionova.

6. Naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter

Tekna mener at tiden er moden for at det skal gjennomføres naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter ved alle nye akvakulturlokaliteter. Dette er i tråd med Norges internasjonale forpliktelser og nasjonale mål om å stanse tapet av biologisk mangfold.

Tekna støtter forslaget om at regjeringen bør sikre at det gjennomføres naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter ved alle nye akvakulturlokaliteter.

7. Torskeoppdrett

Torskeoppdrett er i en tidlig, men hurtig voksende fase i Norge, og Tekna anerkjenner at det er utfordringer knyttet til næringen. Likevel mener vi at representantens forslag om å stanse nye tillatelser til torskeoppdrett og fryse all produksjon ikke er løsningen på utfordringen. Tekna mener at løsningen heller er mer kompetanse og forskning. Kunnskapen om torskeoppdrett er fortsatt mangelfull, og videre utvikling av næringen fordrer kunnskap om hvordan oppdrett av torsk påvirker miljøet og villfisken. Videre utvikling krever mer derfor at det blir satt mer forskningsmidler for å øke kunnskapen om næringen.

Tekna støtter ikke representantenes forslag om å stanse nye tillatelser og fryse all produksjon. Tekna er samtidig positive til et strengere regelverk i næringen. Etter Teknas syn er det avgjørende med en miljømessig bærekraftig drift dersom næringen på sikt skal vokse.

8. Forbud mot bruk av villfanget renseskisk

Avslutningsvis vil Tekna forelå at bruken av villfanget renseskisk bør forbys innen 2025. Hvert år settes det ut mer enn 20 millioner villfanget renseskisk i norske oppdrettsanlegg. Tekna er bekymret for at det kommersielle fisket etter arter som

bergnebb, berggylt, grønngyld og rødnebb kan påvirke økosystemet. Betydningen utfiskingen av leppefiskartene har på de ville bestandene, og for økosystemet de fjernes fra, er ukjent. Leppefisk er en viktig matkilde for annen fisk, sel og sjøfugl. Den har også en viktig funksjon som «beitedyr» på havbunnen. Tekna mener derfor næringen bør avvikle bruken av villfanget rensefisk.

Tekna mener at Stortinget må be regjeringen forby bruken av villfanget rensefisk innen 2025.